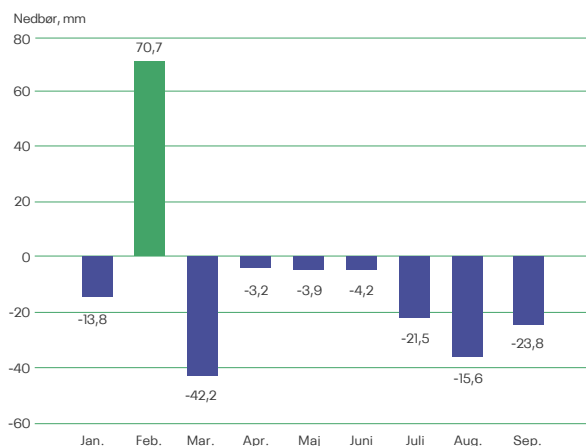

FORSKNING OG UDVIKLING

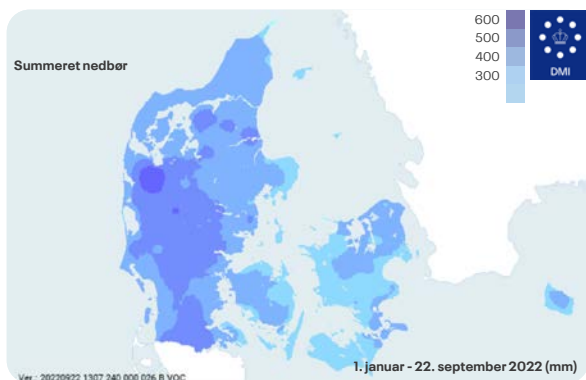
Den europæiske sommertørke set i bakspejlet

I foråret kunne vi berette om den klimaudnævnelse, DLF modtog for sin indsats med at forbedre græssers rodvækst og tørketolerance. På daværende tidspunkt lå tørkeindekset på godt 9 i Danmark, og udsigten til endnu en mager grovfoder-sæson var overhængende. Helt galt gik det heldigvis ikke

Selvom det første græsslæt flere steder var påvirket af forårstørken, blev der med regnen sidst i maj og i juni, der nogenlunde fulgte klimanormalen fra 1991-2020, figur 1, rettet lidt op på balancen. Nedbøren var dog ikke fordelt helt jævnt, se figur 2. Generelt slap den vestlige del af landet mere nådigt gennem forårs- og sommertørke end den østlige og nordlige del. Langt værre gik det imidlertid i Midt- og Centraleuropa samt de britiske øer, hvor tørken faldt sammen med rekordhøje temperaturer.

Figur 1. Forskellen mellem mm nedbør i 2022 og gennemsnit over årene 1991-2020. Kilde: DMI

Figur 2. Summeret nedbør i 2022: Vestjylland fik noget mere end den østlige del af Danmark. Kilde: DMI

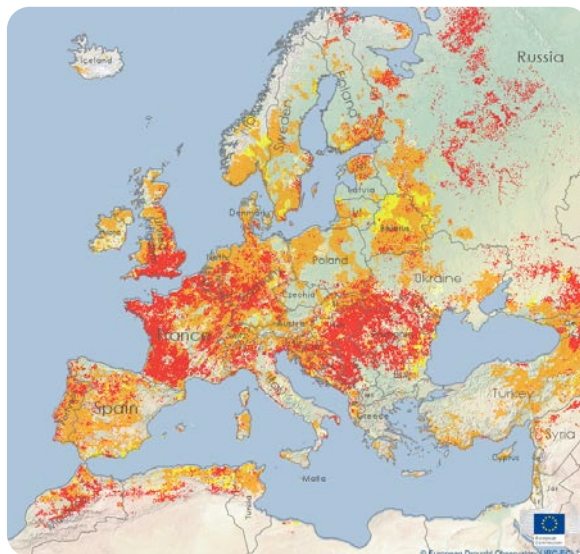
Tørken i Europa

De fleste af os husker endnu billeder af Rhône, Rhinen og andre floder, der er næsten eller helt udtørrede. Frem til slutningen af september var tørken disse steder endnu langt ud over det sædvanlige, se figur 3. Uden vandingsudstyr gør tørken udsåningen og etableringen af efter- og vinterafgrøder næsten umulig.

I Storbritannien sammenlignes 2022 med katastrofeåret 1976, hvor kombinationen af tørke og varme også satte planteproduktionen til tælling. Den eneste positive forskel fra dengang er, at vinteren 2021/22 bød på mere nedbør end i 1976. Det sikrede en grundvandsstand, der muliggjorde vanding for de få planteproducenter, der har udstyr til det. Resten – dvs. stort set alle græsmarksafgrøder – måtte nøjes med de få dråber, som himlen undte dem.

Lucerne, rødkløver, hundegræs og cikorie har taget tæskene pænest

Spørger man vores produktchefer om, hvilke arter, der har klaret sig bedst gennem tørken, så tegner der sig et

Figur 3. Kort over tørkesituationen i Europa september 2022. Rød = Alarmerende, orange = advarsel, gul = under observation. Kilde: EDO – European Drought Observatory

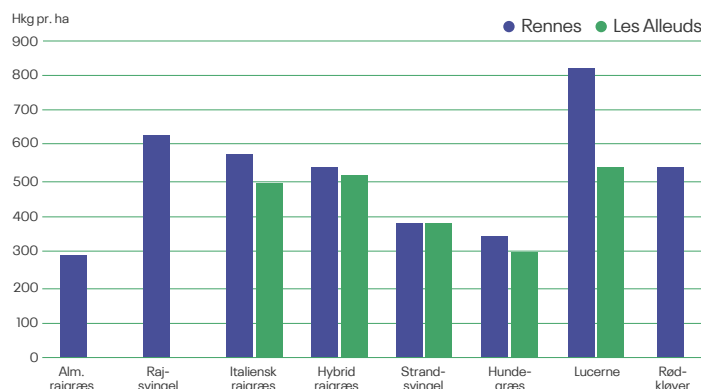
Christan S. Jensen
Chef for
Bioteknologi,
Store Heddinge

klart billede af, at lucerne har haft det rigtig godt og de fleste steder kvitteret med pæne udbytter. Med sine dybe rødder, er lucerne bedre rustet end de fleste fodergræsafgrøder til længere tids tørke. Modsat græsserne fortsætter den også produktionen, selvom temperaturen ligger helt oppe omkring de 30 °C. Her går alle tempererede græsser i dvale. Det går naturligvis ud over græsudbyttet men sikrer dog samtidig, at græsset har en chance for reetablere væksten, når der atter falder regn. Rødkløver følger trop, og i græsblandinger, har man mange steder kunnet observere fine grønne planter mellem halvvissent græs. Rajgræs har generelt klaret sig dårligt, hvor der har været varmt og tørt. Det har man mærket i Irland, hvor den gængse afgræsningskombination består af rajgræs og hvidkløver. Sådanne marker har været helt uden produktion fra midt juli og frem til nu, og flere landmænd har måttet tære på den ensilerede vinterration. Anderledes er det gået for landmænd, der valgte at eksperimentere med multi-artsblandinger. Her viste cikorie sig som redningsmanden (figur 4), der i det mindste sikrede 3-4 gange højere udbytter end gennemsnittet af de øvrige marker.

Figur 4. Afgræsningsmark i Irland. Til højre en mark med græs i renbestand. Til venstre en multiartsblanding bl.a. med cikorie

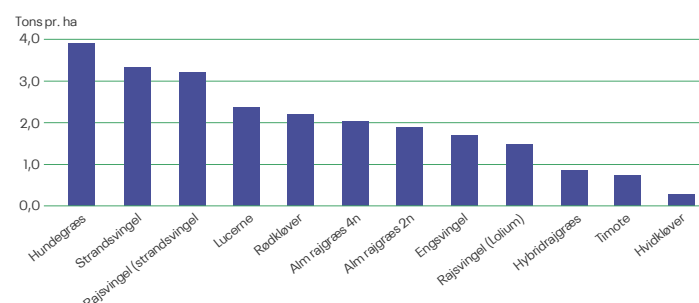
Går vi til Frankrig og kigger på forædlingsforsøgene, så viser de samstemmende med observationerne i de andre lande, at lucerne, rajsvingel og rødkløver har klaret sig bedst, se figur 5. Italiensk- og hybridrajgræs har også klaret sig pænt og væsentligt bedre end

Figur 5. Gennemsnitlig friskvægtsudbytte (Hkg pr. ha) i vores franske forsøg hhv. i Rennes (midt) og Les Alleuds (midt-syd) slæt 1-4

66

Med RadiMax og et og et verdensomspændende forsøgsnetværk i ryggen, er DLF klædt godt på til at tage udfordringen op

Figur 6. Gennemsnitlig tørstofudbytte (tons pr. ha) i førsteårsmark, 3. slæt, Stevns 2022

alm. rajgræs. Samme observationer gjorde forskere også i RadiMax anlægget i 2019 og 2020. Her gjorde man i øvrigt den bemærkelsesværdige opdagelse, at italiensk rajgræs i begge forsøgsår havde dybere rodvækst end alm. rajgræs. Under danske forhold – helt præcis ved forædlingsforsøgene på Stevns – var tørken størst i perioden mellem andet og tredje slæt. Her blev de tre klare vindere hundegræs og strandsvingel samt rajsvingel af strandsvingeltypen, se figur 6. Disse resultater stemmer godt overens med signalerne fra de danske konsulenter. Her er meldingen, at blandinger med rajsvingel af strandsvingeltypen og blandinger med rødkløver har klaret sig bedst. Blandinger med hundegræs har også klaret sig godt, og flere spørger sig selv, om denne art har en større fremtid under vores himmelstrøg.

Hvordan håndterer vi bedst fremtiden?

Følger tendensen det, vi har set gennem de sidste 10-15 år, er det desværre ikke sidste gang, vi har set forårs- og sommertørke. Selv de mest optimistiske klimamodeller spår samstemmende, at landbrugsarealer, der vil blive svært påvirket af tørke, vil stige markant de kommende 30 år. Det stiller store krav til vores fremtidige produkter og i sidste ende til forædlingen. Det er i denne sammenhæng yderst vigtigt, at vi samler de erfaringer, man gør sig i alle de påvirkede områder, således at vi kan formulere de bedste løsninger til enhver situation.

Den første lærdom siger, at artsblandinger generelt er det første og bedste værn mod udbyttetab. Den næste lærdom siger, at vi skal have de arter og sorter på banen, som både har dyb rodvækst og som er gode til at holde på vandet. Foruden rajsvingel har både hundegræs og italiensk rajgræs i den henseende vist gode takter, og måske burde man gøre en indsats for at højne foderkvaliteten i disse arter, så de endnu bedre udfylder mælkeproducenternes behov, også under optimale forhold. Vejen til at realisere sådanne mål og til at udvikle mere robuste sorter er lang.

Men med en facilitet som RadiMax og et verdensomspændende forsøgsnetværk i ryggen, er DLF klædt godt på til at tage udfordringen op. Det er en opgave vi skal lykkes med – ikke kun for vores forretnings skyld, men også for det landbrug, som vi selv er en del af. ■